

PLA ESTRATÈGIC DE CULTURA DE BARCELONA *NOUS ACCENTS 06*

Informe de la taula d'arts plàstiques i visuals

Aquest informe recull les aportacions més destacades i consensuades de la Taula d'arts plàstiques i visuals del Pla estratègic. No pretén ser un diagnòstic acabat del sector sinó un reflex del debat generat al voltant d'aquest grup de treball, que serveixi per nodrir el procés final d'actualització del pla estratègic de cultura de Barcelona **Nous Accents 06**

1. Fitxa de la taula
2. Elements destacats de l'anàlisi de les arts plàstiques i visuals a Barcelona
3. Reptes de futur per les arts plàstiques i visuals a Barcelona
4. Recomanacions per a l'acció

1 - Fitxa de la taula

Coordinador/a de la taula: Iván de la Nuez
Sessions de treball realitzades: Sessió 1: 21 d'abril de 10h. a 14h., Espai 4 del Palau de la Virreina Sessió 2: 25 de maig de 10h. a 14h., Espai 4 del Palau de la Virreina
Membres de la taula: Iván de la Nuez <i>Cap del Servei d'Exposicions de l'Institut de Cultura de Barcelona</i> , Ignasi Aballí <i>Associació d'Artistes Visuals de Catalunya</i> , Pau Alsina <i>Artnodes – UOC</i> , Ferran Barenblit <i>Centre d'Art Santa Mònica</i> , Amanda Cuesta <i>Comissària</i> , Pep Dardanyà <i>Can Xalant</i> , Carlos Duran <i>Galeria Senda</i> , Núria Enguita <i>Fundació Antoni Tàpies</i> , Toni Estrany <i>Galeria Estrany & de la Motta</i> , Florenci Guntín <i>Associació d'Artistes Visuals de Catalunya</i> , Martí Manén <i>Comissari</i> , Alex Mitrani <i>Critic d'art</i> , Susana Noguero <i>Platoniq</i> , Manuel Oliveira <i>Director del Centro Galego de Arte Contemporaneo</i> , Valentín Roma <i>Historiador de l'Art</i> , Jaron Rowan <i>Yproductions</i> , Francesc Ruiz <i>Centre Cívic de Sant Andreu</i> , Carles Sala <i>Direcció d'Acció Cultural de l'ICUB</i> , Isabel Salgado <i>Fundació "La Caixa"</i> , Pedro Soler <i>Director d'HANGAR: Centre de producció d'arts visuals</i> , Eva Sòria <i>Fundació Barcelona Cultura</i> , Montserrat Soto <i>Artista Visual</i> , Ana Tiana <i>Associació +d3</i>
Documents de treball: <ul style="list-style-type: none">- Temes clau de debat per la taula d'Arts plàstiques i visuals (*)- Dades i indicadors pel debat sobre les arts plàstiques i visuals a Barcelona (*)- Informe de relatoria primera sessió- Document de projecció per la segona sessió.
(*) aquests documents són disponibles a la pàgina web: www.bcn.es/plaestrategicdecultura

2. Elements destacats de l'anàlisi de les arts plàstiques i visuals a Barcelona

Les conclusions que emergeixen del debat de la taula d'arts plàstiques i visuals es resumeixen en:

- ❑ **El model d'actuació pública en termes culturals arriba a un final d'etapa i demana un canvi de mirada.** La construcció dels grans equipaments de capitalitat, els esforços esmerçats en la projecció internacional de la ciutat, l'ús de la cultura com a eina de desenvolupament econòmic i atracció turística, han accentuat la dimensió de Barcelona com una ciutat aparador, preparada per programar i difondre cultura. Aquesta vessant de la ciutat, però, cal lligar-la a la ciutat laboratori i de producció. S'ha treballat mot el vèrtex superior de la piràmide, la difusió de l'excel·lència artística, però poc en la base de generació d'idees i possibilitats de creació i proximitat.
- ❑ **Barcelona viu un procés massa accentuat d'institucionalització de l'art.** Hi ha una excessiva dependència de les polítiques culturals als calendaris electorals, així com poca participació de la societat civil en la definició d'aquestes. La independència política de les arts és crucial pel seu lliure desenvolupament i caldria trobar fórmules, estructures "para-institucionals" que garanteixin aquesta independència.
- ❑ **La capacitat d'atracció de creadors i talent de Barcelona no es correspon amb la seva capacitat de retenció.** Barcelona reuneix una sèrie d'atractius (clima, qualitat de vida, caràcter mediterrani..) i una imatge de ciutat de cara a l'exterior que la situen en un dels destins més desitjats per artistes i creadors d'arreu del món. Aquesta capacitat d'atracció però no és equiparable a la capacitat de retenció i seguiment d'aquest talent perquè esdevingui un valor per la ciutat, pels propis creadors locals i pel ciutadà.
- ❑ **Els mecanismes de suport i acompanyament a la creació són encara febles.** Hi ha espais i institucions que donen primeres oportunitats a alguns creadors emergents però la precarietat de treball segueix essent una constant en el sector, a excepció dels artistes reconeguts.
- ❑ **Hi ha espais de creació independents als grans espais institucionals** que no tenen el reconeixement, el suport i la visibilitat que es mereixen per part de les institucions.
- ❑ **Barcelona està perdent espais destinats a la creació,** espais taller, espais d'experimentació que acostumen a ser alhora espais de trobada i intercanvi. L'exemple més clar és el de Poble Nou, on la pressió immobiliària està fent desaparèixer tallers d'artistes i espais de residència de creadors vinguts d'arreu.

- ❑ **La formació artística de Catalunya necessita obrir-se i diversificar-se.** Actualment només hi ha dues possibilitats: Facultat de Belles Arts i l'Escola Massana. Si es compara amb altres ciutats, en aquestes hi ha molta més diversitat de possibilitats per estudiar. Falta autocrítica del sistema universitari actual. Aquests segueix essent molt rígid, tancat en sí mateix, i excessivament paternalista/proteccionista cap els estudiants.
- ❑ **Les dinàmiques actuals obliguen a l'artista a necessitar eines de gestió,** de propietat intel·lectual i drets d'autor, control de les noves tecnologies i coneixement dels recursos i les xarxes de suport a la producció per poder fer-se camí en un mercat cada cop més globalitzat.
- ❑ **Es detecta una pèrdua de la cultura visual en el conjunt de la ciutat:** institucions, mitjans de comunicació i ciutadans. Incomprensió, desconeixement, manca de disposició estètica o conceptual són possibles causes d'aquest distanciament entre la creació plàstica i visual d'avui i el conjunt de la població.
- ❑ **Existeix un excessiva dependència dels indicadors d'assistència** a museus, sales d'art i exposicions com a criteris bàsics d'avaluació d'un equipament o projecte. Caldria revisar aquests criteris i tenir-ne en compte d'altres: la seva contribució a la recerca, la capacitat d'atracció de nous públics, la contribució a cobrir certes necessitats i inquietuds de la població, la generació de processos comunitaris i vinculació amb l'entorn, etc.
- ❑ **La nova demografia de la ciutat enriqueix el panorama i la cultura visual de Barcelona.** Aquesta diversitat artística i cultural sovint no es reflecteix però en les programacions i en la difusió pública. Les arts plàstiques i visuals són una eina d'expressió cultural i de crítica social que cal posar en valor i connectar amb el debat contemporani.
- ❑ **Es desenvolupen nous formats d'expressió creativa** i interseccions disciplinàries que cal respectar i contemplar des dels diferents programes, departaments, centres de formació, espais expositius o centres de recursos.
- ❑ **Es detecta un creixement dels processos artístics col·lectius i comunitaris** en detriment d'obres individuals d'artistes aïllats. Es valoren en aquest sentit els espais d'intercanvi, d'interlocució, de trobada entre artistes, i s'aprecia una major voluntat d'incidència en el territori i de transformació social.
- ❑ **Es reclama una complementarietat entre el parament expositiu i la cultura de l'arxiu, l'exposició amb la biblioteca, el disseny amb el contingut.** La importància dels processos i la seva visualització en la creació artística es reclama més enllà de l'exposició temporal de l'obra acabada.

3. Reptes de futur per les arts plàstiques i visuals a Barcelona

Els reptes de futur es poden agrupar en tres grans objectius:

- A. Aconseguir una major independència i autonomia de les estructures de gestió i promoció artística per tal de frenar la progressiva institucionalització que l'art viu a la ciutat.
- B. Fer de Barcelona una ciutat laboratori de producció artística, que aposta pels processos creatius, la recerca i la innovació.
- C. Generar una major proximitat, diàleg i vinculació entre els creadors i la societat civil, per tal que les arts plàstiques i visuals a la ciutat siguin mirall i antena de la realitat social i una eina de desenvolupament

4. Recomanacions per a l'acció

A) ACONSEGUIR UNA MAJOR INDEPENDÈNCIA I AUTONOMIA DE LES ESTRUCTURES DE GESTIÓ I PROMOCIÓ ARTÍSTICA PER TAL DE FRENAR LA PROGRESSIVA INSTITUCIONALITZACIÓ QUE L'ART VIU A LA CIUTAT

- **Realitzar una cartografia de la creació artística a la ciutat** per tal d'analitzar la realitat, detectar necessitats i desenvolupar les eines adequades de suport per a la promoció i professionalització de la creació.
- **Impulsar la creació d'una oficina de suport a la creació artística** amb funcions d'atenció, informació i ajuda a la producció.
- **Donar suport, reconeixement i recursos a estructures independents** que realitzen una tasca afí al suport i la difusió artística.
- Promoure **programes de formació en gestió/arts management** dels creadors en els ensenyaments reglats, així com impulsar programes de formació contínua.
- Establir mecanismes / espais de connexió entre artistes/comissaris i gestors culturals de determinades institucions

B) FER DE BARCELONA UNA CIUTAT LABORATORI DE PRODUCCIÓ ARTÍSTICA, QUE APOSTA PELS PROCESSOS CREATIUS, LA RECERCA I LA INNOVACIÓ

Les ciutats adopten models diferents de desenvolupament artístic i cultural. Aquests poden estar basats en el mercat (cas de Madrid) o en l'espectacularitat (València i Bilbao). Barcelona ha d'apostar per ser ciutat laboratori, factoria o fàbrica.

- Implementar i reforçar el **programa d'ajudes a la producció** *Barcelona Producció*, promogut per la Capella-Virreina exposicions
- Definir un **circuit d'espais expositius de petit i mitjà format**, cadascun amb el seu sentit, la seva lògica i una identitat reconeguda
- Contribuir a la **consolidació i desenvolupament d'espais de treball** per la creació
- **Facilitar el contacte i l'intercanvi entre creadors**
 - Espais taller de trobada i experimentació col·lectiva
 - Beques de mobilitat artística
 - Programa de residències
 - Organització de seminaris, workshops, exposicions conjuntes, coproduccions
- Promoure una línia de **reforç a la divulgació, la recerca i la reflexió** sobre art contemporani a Barcelona.
- Vetllar per una concepció de l'art que contempli tant l'exposició d'obra com l'arxiu, la memòria i els processos vinculats a la creació.

C) GENERAR UNA MAJOR PROXIMITAT, DIÀLEG I VINCULACIÓ ENTRE ELS CREADORS I LA SOCIETAT CIVIL, PER TAL QUE LES ARTS PLÀSTIQUES I VISUALS A LA CIUTAT SIGUIN MIRALL I ANTENA DE LA REALITAT SOCIAL I UNA EINA DE DESENVOLUPAMENT

- Impulsar el paper actiu dels artistes i dels centres d'art en la **generació de discurs, opinió i anàlisi crítica, tant a nivell local com a nivell de xarxes internacionals**. Més enllà de la difusió i publicitat de la pròpia activitat, cal reforçar el rol d'aquests agents actius en la divulgació i comprensió de la realitat actual.

- Obrir una línia de suport específic a **projectes artístics comunitaris**
- Impulsar la **connexió i el treball en xarxa entre equipaments i institucions de diferent nivell** a partir de programes estables que permetin la vertebració de circuits i trajectòries (Ex. Hangar (creació) - Fundació Tàpies (exhibició) - Macba (Col·lecció))
- Reforçar els **serveis educatius** dels museus d'art, o en tot cas, la dimensió educativa de tota labor de difusió artística
- Crear una línia de suport a projectes artístics que incideixin especialment en la **creació de nous públics**
- Crear (connectar, revisar, establir...) un circuit **d'espais de proximitat** per la formació i l'expressivitat artística dels ciutadans.
- Promoure una revisió dels **ensenyaments artístics** a l'escola
- Donar suport i impuls als Centres Cívics especialitzats en art contemporani que fan una aposta per la creació emergent (C.C. Can Felipa, C.C. Sant Andreu...)